LÁMPÁS

Az 1956-os Magyar Szabadságharcosok Világszövetsége lapja

II. évf. 2. szám

ÚJABB RÉGIÓK ALAKULNAK

A TAGSÁGI VISZONYRÓL ALAPSZABÁLYT MÓDOSÍTOTT A KÖZGYŰLÉS

Lendület. Talán ezzel a szóval lehetne legjobban jellemezni az 1956-os Magyar Szabadságharcosok Világszövetsége közgyűlését. Negyedszázada, március 20-án alakult meg a szervezet, s éppen e napon, tartotta meg a közgyűlést. Nemcsak méltó módon, hanem reprezentatív körülmények között került sor az eseményre: a Földművelésügyi Minisztérium a miniszteri tanácstermet bocsájtotta rendelkezésünkre, amelyért köszönettel tartozunk.

Dr. Lomnici Zoltán, az Emberi Méltóság Tanácsának elnöke, a Világszövetség tiszteletbeli elnöke – a Himnusz elhangzása után – köszöntötte a nagy létszámban megjelent tagságot. Elismeréssel szólt a megújult Világszövetség elnökségének tevékenységéről.

Az elnökségben balról:
Schrötter Tibor, Arany Tibor, dr. Sántha Gábor, dr. Lomnici Zoltán,
dr. Pál János és Csigás Zoltán

- *A nyitó egyenleg 2014. január 1-én 4 millió 816 ezer 750 forint volt* – kezdte tájékoztatását *Nagy Judit*, a Számvizsgáló Bizottság elnöke.

Kiemelte, hogy Világszövetségünk a működésünkhöz és programjaink megvalósításához a Szabadságharcosokért Közalapítvány által kiírt pályázaton *11,6 millió* forintos támogatást igényelt, viszont *5 millió* forintot kapott. Kiegészítésként később 500 ezer forint juttatásban részesültünk. Továbbá a XVIII. kerületi Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzata 200 ezer forint támogatást nyújtott Világ-szövetségünknek. A banki kamat 7 464 forint volt. Az elmúlt évekhez viszonyítva a tagdíjbefizetés-támogatás igencsak megnőtt 218 ezer 660 forintot fizettek be tagjaink 2014-ben. Céljainkat egy részét úgy tudtuk megvalósítani, hogy önrészt vállaltunk. Ezzel sajnos majdnem kimerítettük tartalékainkat.

Beszámolója végén megállapította, a Világszövetség a rendelkezésre álló pénzügyi keretét az Alapszabályban foglaltak szerint használta fel.

Nagy Judit a Világszövetség pénzgazdálkodását rendbenlévőnek találta

- *A 2014-es esztendőben sok munka és elismerés áll mögöttünk, több eredményre lehetünk büszkék* – summázta mindjárt beszéde kezdetén *Dr. Sántha Gábor,* a Világszövetség elnöke.

Kiemelt néhány fontosabb eseményt. Például a *Lámpás* című, időszakos újságunk megjelentetését és az *Októberi Tűzvirág '56* irodalmi antológia kiadását. Az '56-os Forradalom és Szabadságharc 60. évfordulójára az antológiában szereplő versekből versmondó versenyt, valamint versillusztrációs pályázatot hirdetünk.

Szólott a kegyeleti megemlékezésekről: *Napkor* községben, *Bocskay T. József* szülőfalujában, néhai elnökünknek, emléktáblát avattunk ünnepélyes keretek között. Míg Szabadszentkirályon *Éva Béla*, a Paraszttanács elnöke és *Farkas József*, a Nemzetőrség parancsnoka emléktábláját avattuk. A hagyományainkhoz szintén megtartottuk a Corvin-közi megemlékezést, kitüntetések átadásával egybekötve. Részt vettünk különböző koszorúzási eseményeken: a Műegyetem rakparton, a XVIII. kerületi Hargita téren és a Kossuth téri szoborcsoport avatásán. Mátészalkán, március 13-án, Világszövetségünk képviselői jelen voltak a 15-ei emlékünnep-sorozaton. Ott, *Balázs Ferencre*, a kivégzett egykori MÚK-vezetőre, szobránál emlékeztünk.

Dr. Sántha Gábor értékelte 2014-es eredményeinket

Az elnöki beszámolót követően fontos részhez érkezett a közgyűlés. Több pontban megváltoztatta a Világszövetség Alapszabályát. Módosította – többek között - a tagsági viszony fejezetét, az elnökségi tagok és tisztségviselők választását, beemelte a régiók alapításáról szóló határozatot, 12-es pontként.

Az Alapszabály módosításai után a megüresedett helyekre tisztségviselők választásával folytatódott a közgyűlés. Alelnöknek *Schrötter Tibort*, elnökségi tagnak *Szász Andrást*, a Kegyeleti Bizottság elnökének *Balázs Istvánt*, tiszteletbeli elnökségi tagnak *dr. Pál Jánost* választotta meg a jelenlévő tagság.

A Világszövetség 2015. évi munkatervét dr. Sántha Gábor elnök ismertette, melyet pályázat formájában nyújtunk be a Szabadságharcosokért Közalapítványhoz. Világszövetségünk már ebben az évben előkészületeket tesz az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulójának méltó megünneplésére. Az ország középiskolás tanulói részére két pályázatot írunk ki. Ebben a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ segítségére számítunk, együttműködési megállapodásunk alapján.

Első lépésben, októberben kiírjuk a *rajzpályázatot* a középiskolások részére, a Világszövetségünk által 2014. évben kiadott Októberi Tűzvirág ’56 című antológiában szereplő versek illusztrálására. Az általunk felajánlott 1050 darab kötetet a Klebersberg Intézményfenntartó Központ eljuttatja a középiskolákhoz.

Második lépésben, az antológiában szereplő versekből országos versmondó versenyt írunk ki a 60. évforduló tiszteletére.

Mindezekkel egyik fő célunkat akarjuk megvalósítani, hogy a magyar fiatalságban erősítsük az 1956-os forradalom és szabadságharc eszméjét, továbbörökítését!

Kiemelt feladataink, célkitűzéseink között szerepel az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulójának méltó megünneplése; régiók megalapítása, működtetése; a Corvin közben emléktáblát helyezünk el, hagyományainknak megfelelően. Folytatjuk emlékhelyek felkutatását, kihelyezett történelemórák megtartását, valamint emléktábla- és kopjafaállítást tervezünk.

A közgyűlés témáihoz szép számban szóltak hozzá, főkét a szabadságharc emlékével és a 60. évfordulóval kapcsolatosan: *Arany Tibor* tiszteletbeli elnökségi tag*; Balázs István,* a Kegyeleti Bizottság elnöke*, Apró József, dr. Petrasovits Anna.*

A közgyűlés résztvevői figyelemmel hallgatják az előadókat

TARTALOM

Újabb régiók alakulnak ……...…….1

A 25 éves Világszövetség dokumentumaiból
Huba utca ……..……... 4

Elhallgatott történelem……...……5

70. évforduló
Nyíregyházi szovjet elhurcolások……. 6

Sorsok és találkozások
Örökláng, Párizs, Diadalív…… 7

Kolozsvár-Győr-Sydney.....9

Töredékek. Levelek a börtönből.....12

Építkezik a kétségből.
Interjú Tolcsvay Lászlóval 15

Március idusán,
Mátészalkán.....17

A gránátalmafa öröksége.....18

Gyors ítéletet kértek Biszkuügyben.....19

In memoriam.....20

Hírek a régiókról. A magyarságért, a hazáért.....21

Ez történt……..22

Felhívás. „Októberi Tűzvirág '56”
Rajzpályázat.....23

Gyász. Emlékezés. Köszönet. Újrakezdés – 1956 *(Sersovszky Zs. festménye)*……24

Ács és környékén élő tagok kérését *Szűcs Béla Albert* tolmácsolta, hogy a Világszövetség hatékonyabb működéséhez szükség lenne régiós szervezetek bővítésére. *Jakab Ferenc* javasolta, hogy a Corvin közi emléktáblára kerüljön fel 2015-ben *Szlama Árpád* neve. *Iker László* fölvetette, hogy miért kapunk méltatlanul kevesebb támogatást a többi szervezethez képest. Többen felvetették, hogy a hazai és a külföldi tagság naprakész tájékoztatásához szükség lenne arra, hogy a Világszövetség honlapot indítson.

A közgyűlés hivatalos befejezéseként *V. Lapó Mária* és *Fodor János* tagjaink elénekelték a Magyarok Világhimnuszát. *Kocsor Irén* tagunk, *Déki Lakatos Sándor* hegedűművész kíséretével népdalokat adott elő; *Vásárhelyi-Prodám Miklós* tagunk hazafias dalokat énekelt.

Kocsor Irén és Déki Lakatos Sándor

Dr. Sántha Gábor elnök zárásként örömmel állapította meg, hogy a közgyűlés eredményes volt. A küldötteket meghívta közös ebédre és kötetlen beszélgetésre.

*

A közgyűlésen elhangzott hozzászólásokat megfogadva a Világszövetség elkészítette honapját. Az Alapszabály módosításáról és a Szabadságharcosokért Közalapítványhoz benyújtott pályázatról is részletesen tájékozódhatnak ezen a címen: www.1956mszvsz.hu.

A 25 ÉVES VILÁGSZÖVETSÉG DOKUMENTUMAIBÓL

HUBA UTCA

1989. március 15., Angyalföld. Az első emléktáblák egyike volt ez, amit *Balázs Ferenc*, kivégzett szabadságharcos emlékére állíttatott az *Igazolt Magyar Szabadságharcosok Világszövetsége*. Budapesten terveztette meg és vésette a Huba utcai nővérképző iskola bejárati homlokzatára. Az ünnepélyes avatásra sokan összegyűltek volt harcostársak. A diákokat azonban az akkori iskolavezetés nem engedte ki.

Csakhogy pár perc elteltével véget ért a tanítás, a diákok pedig tódultak kifelé a kapun. Kíváncsian megálltak, érdeklődéssel figyeltek, s csöndben hallgatták, hogy mi is történt egykor az ő iskolájukban. A Huba utcai nővérképző iskola volt az a hely az ’56-os forradalom és szabadságharc idején, ahol a külföldtől kapott vért és gyógyszereket tárolták, s innen szállították a kórházakba, illetve a harcok színhelyére - például a Práter utcai iskolába. S ha kellet élelmiszert és fegyvert is.

Bocskay T. József elnök beszédet tart. Tőle balra Bíró Miklós, az Igazolt Magyar Szabadságharcosok Világszövetség alapító tagja, jobbján Balázs István szintén alapító tag. Jobb oldalt a két zászlótartó: Máriássy György és Romhányi László, egykori forradalmárok

Az egykori forradalmárokat, szabadságharcosokat, a Világszövetség tagjait ez az esemény megerősítette abbéli elhatározásukban, hogy újabb és újabb emlékhelyeket kell kialakítani, hogy ellensúlyozzák a meghamisított történelmünket.

Az iskola már átalakult az idők folyamán, most vendéglátóipari szakközépiskola működik az épületben, s az emléktábla eltűnt a homlokzatáról. De megmaradtak az emlékek és ez a felvétel.

V.A.

ELHALLGATOTT TÖRTÉNELEM…

Egy nappal az újabb évforduló előtt 2015. június 3-án, ismét átböngésztem minden, gyűjtőmben található, Trianonnal kapcsolatos dokumentumot. Találtam egy linómetszetről készült Kertes-Kollmann-nyomatot, amelyen a kolozsvári híres, Fadrusz János alkotta Mátyás király lovasszobor és az "ERDÉLY ISMÉT MAGYAR!" felirat található. Néhány 1940-ből és 1941-ből származó metszete is igazolja, ő, a művész mindenféle erőszakot és háborút elítélt, mert hiszen mélyen vallásos volt. Mindebből következett: minden elesett, elnyomott vagy megalázott embert erejéből telhetően támogatni törekedett.

1940. augusztus 30-án és az azt követő napokban mégis úgy érezhette, hogy akkor és ott - Bécsben, az ún. második bécsi döntéssel - valamennyire csak megsegített bennünket a magyarok Istene.

Mindezt azért is tartom kései utódként 2015-ben is hangsúlyozni, mert még ma is megdöbbent, hogy a mai Magyarországot környező összes utódállam részesült a magyar koncból. Egykori kitűnő vasúthálózatunk, köz- és vízi útjaink, erdeink, bányáink túlnyomó többségét, korábbi területének mintegy kétharmadát és népességének több mint a felét az akkori szomszédoknak juttatta a kegyetlen döntés.

Mindehhez még azt is hozzáfűzöm, hogy a manapság csak a Budapest déli szélén kialakított ún. szoborparkban lévő néhai orosz-bolsevik vezető *Vlagyimir Iljics Lenin* egyik művében olvastam még a múlt században, *gimnázista* koromban, igencsak meglepődve: *Az I. világháborút lezáró Párizs környéki béke imperialista béke, rabló-béke. Olyan béke, amelyet az útszéli fosztogató diktál kirabolt áldozatának. Németországot és az Osztrák-Magyar Monarchiát megfosztották az önálló állami létezés csaknem minden létfeltételétől...*

"Természetesen" minderről sem a középiskolai, a budapesti II. Rákóczi Ferenc Gimnáziumban, sem az egyetemen nem esett szó. Mégis tény, méghozzá: történelmi. Ezért én erre minden Trianonnal kapcsolatos ifjúkor - vagy későbbi - magánbeszélgetés keretében említést is tettem.

Egyszer, 1964-ben, a Fészek Művészklubban "belekotnyeleskedtem" a művésztársaság nagyjainak halk beszélgetésébe. Ennek köszönhettem Dr. Szíj Rezső író, könyvkiadó, művészettörténész barátságát is. (Aki Szalay Károly, 2013-ban megjelent esszéjének címe szerint: "A hasznos hazafiság prófétája" volt.) Ő azonnal az előzőekben hivatkozott forrásmű pontos

fellelhetőségét kérte tőlem, amelyet akkor még gyorsan megadhattam. Ma már csak arra tippelhetek, hogy a Lenin összes 16-ik vagy a 23-ik kötetébe beleolvasva bukkantam erre, az akkoriban is igen fontos és legális, mégis agyonhallgatott mondatokra.

Azóta sem hallottam idézni!

Dr. Kollmann J. György

70. ÉVFORDULÓ

NYÍREGYHÁZI SZOVJET ELHURCOLÁSOK

Mottó: Életüket kioltotta a gyűlölet,
Emléküket megőrzi a szeretet!

A II. világháború harcainak elültével, a „béke” 3. napján: *1944.november 2-án* történt az a tragédia, hogy a szovjetek kétezer-háromszáz nyíregyházi civil embert hurcoltak el! Hosszú évek múltán, csupán mintegy öt százalékuk tért haza! Ez népirtás, genocídium volt, nem pedig felszabadítás!

Ezeknek a magyarországi szovjet elhurcolásoknak különös jellegzetessége volt még, hogy az igazság sok-sok esetben máig nem ismert! Hogyan lehetséges ez?

A magyarázatot elősegítik saját kutatási tapasztalataim. Ez évben ugyanis már 26 éve lesz annak, hogy Nyíregyháza gyásznapja emlékezetére megjelent az *Elhurcoltak* című kötetem: 171 oldalon, 17 képpel, ötezer példányban, országos terjesztéssel, a nyíregyházi Határ-Szél Kft. kiadásában.

A könyv lényege az a 80 oldal (69-149. oldal), amely tartalmazza 1173 elhurcolt személy névsorát. A könnyebb használhatóság és a jobb áttekinthetőség kedvéért, én az adatokat alfabetikus sorrendben közöltem.

Korábban nem foglalkoztam az elhurcoltakkal, s könyvemet pedig *Burget Lajos* újságíró, a Határ-Szél című hetilap főszerkesztőjének a felkérésére írtam meg. Ő előtte a Kelet-Magyarország újságírója volt, és így jól ismerte helytörténeti munkásságomat, s szerződést kötött velem a kézirat mielőbbi elkészítésére.

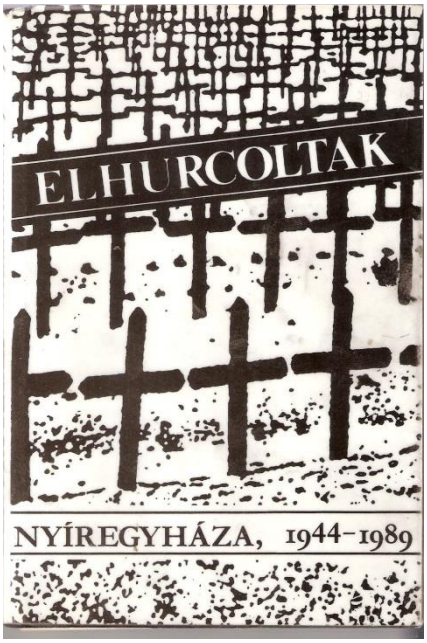

Eleinte, legalább négy hónapon át az ismert elhurcoltak hozzátartozóit kerestem fel, illetve az akkor még létező Hazafias Népfront fogadóóráin beszélgettem megmenekült elhurcoltakkal. Majd, két hónapon át, naponta kutattam a helybeli levéltár iratait. Itt végül hozzám szegődött a „kutatói szerencse”! Ugyanis már-már reménytelennek látszott a helyzet, hiszen a dokumentumok őrzői közül senki sem tudott - esetleg nem mert - bővebb felvilágosítással szolgálni. Egy véletlen folytán, az elhurcolt nyíregyházi vasutasok bérjegyzékében találtam egy kis papírszeletet, rajta kézírással: *a névsor a 63.számú dobozban található*. Most már csak meg kellett írni!

A nyíregyházi elhurcolás legkorábbi időpontja 1944. november 2.! Az elhurcoltak magas aránya és a hosszú évek után hazatérők rendkívül csekély száma vonatkozásában nem lehetett közömbös *Petrov tábornok* személyes nyíregyházi

kötődése! Ugyanis városunk németek általi visszafoglalásakor, 1944. október 23-30. között Petrov ezredest sikeresen rejtegették az itteni Magdaleneumban (Korányi Frigyes út 166. szám) apácaruhában az apácák és a Dunántúlról ide menekült *Békefi (Grunner) Benő* (1909-1964) nyíregyházi református lelkész - majd KGB-ügynök is! Megjegyezzük, hogy Békefi Benő volt az itteni elhurcolás legfőbb irányítója, s 1981-ben készült emléktáblája máig látható a zárda előterében - a Történelmi Igazságtétel Bizottság 2014. május 4-i tiltakozása ellenére. Az ilyen hagyományápolás *a történelmi igazságtétel szégyene*!

A kézirat elkészítése négy hónapig, a kinyomtatása két hónapig tartott, akkor ez nagyon rövid időnek számított. A kötetet *Dr. Katona Béla* tanár, '56-os sorstársam ismertette *„Egy megdöbbentő könyv olvasása közben”* címmel, a Szabolcs-Szatmári Szemle 1990. évi 1. számában. A könyv igazi kisugárzása, sikere azonban csak 15 év múlva következett be, amikor az Északi temetőben létesített emlékműre – hozzájárulásommal - felvették több mint ezer nyíregyházi elhurcolt adatait. Azért nem 2300 név szerepelt, mert az akkor még *ideiglenesen hazánkban állomásozó szovjet katonai vezetés* csakis az akkor még élők nevét fogadta el a névjegyzék összeállítóitól. *A halottak nem számítottak!*

Eleinte a szovjet katonai szervek és a magyar politikai vezetők egyformán tagadták még az elhurcolás tényét is. A névsor adataiból pedig kiderül, hogy a nyíregyházi 2300 polgári személy elhurcolása még mintegy 1600 feleséget és 3900 gyermeket is sújtott! Joggal mondható tehát, hogy 1944. november 2-a *Nyíregyháza város gyásznapja*.

Mindezekről azért nem tudtunk tényszerűen, mert az elhurcoltak közül hosszú évek múltán hazaengedett néhány meggyötört foglyot szabadon bocsátásuk előtt gondosan *eligazították*, hogy: a lágerekben történtekről senkinek egy szót sem szabad szólni! A megfélemlítés hatásos volt. Még a feleségek sem tudtak sokat az egészről, örültek, hogy a férj illetve családapa hazatért. Sőt, a besúgás virágkorában, a Rákosi-rendszer elején, még a vonaton is nyomban lekapcsolták azt, aki utazás közben beszélni mert az elhurcolásról. Tudunk ilyen esetekről.

A hagyományápolás szép feladata, hogy ezen, szinte hihetetlen tényeket a fiatalokkal megismertesse, megőrizze az utókor számára. Teljesen egyetértünk *Babits Mihálynak* 1924-ben írott *Kanizsai Dorottya* című versének gyönyörű soraival:

„… nem feledésben van orvosság,
hanem éppen az emlékezésben.”

Dr. Fazekas Árpád,
'56-os munkástanács elnöke

SORSOK ÉS TALÁLKOZÁSOK

Nagy idő hatvan esztendő. Bőven belefér két emberöltő. Amikor kerek évfordulóhoz közeledünk, tán többet nézünk visszafelé, keressük a múlt fényeit. Keverednek sorsok és találkozások. Féltve őrzött fotók idéznek régi történeteket. Miközben gondolatban és lélekben már a jövő esztendőre készülünk.

Hogyan is? Csakis múltba tekintéssel!

ÖRÖKLÁNG, PÁRIZS, DIADALÍV

Villantsunk fel néhány emlékképet most éppen Párizsból, ahol – mint reméljük másutt is – az események részesei a már kint született gyermekek, unokák, dédunokák, valamint francia bajtársak.

Csodálatos emberek és csodálatos történetek bukkannak fel a feledésből. Vajon hányan tudják, hányan emlékeznek arra a *Péntek Róbertre és társaira*, akik ’56-ban Ausztrián keresztül, illegálisan magyarhonba jöttek a felkelőket segíteni?! Mindannyiuknak, mint neki is, voltak bőséggel katonai tapasztalatai.

Ő a II. világháború alatt Nagyváradon, a Magyar Királyi Gábor Áron Tüzér Hadapródiskola növendéke volt. Így esett nyugati fogságba, majd jelentkezett a francia Idegenlégióba.

Az ’56-os forradalom és szabadságharc vérbefojtása után visszatért franciahonba, majd megalakította a Magyar Származású Francia Frontharcosok Bajtársi Körét.

1974. október 23. Sujánszky Jenő a magyar szertartás végén aláírja az Örökláng emlékkönyvét

Azonban az ő élete szorosan összekapcsolódik egy másik magyar forradalmár, Sujánszky Jenő életével is, aki szintén hadapród növendék volt Nagyváradon. Bár a háború után itthon maradt, de a sztálinista-rákosista diktatúra idején bekapcsolódott a titkos hazafias ellenállásba. Az ÁVH letartóztatta, a börtönből a forradalmárok szabadították ki; a Corvin közi felkelőkhöz csatlakozott.

1956. november 28-án jutott át Ausztriába, azután Franciaországba. Ott egyik szervezője és megalapítója lett a Magyar Szabadságharcos Szövetségnek, s évtizedekig elnöke, hogy folytassák a küzdelmet, már csak politikai úton, az 1956-os magyar forradalom célkitűzéseinek szellemében. 1990-ben léphetett ismét magyar földre.

Amikor Péntek Róbert és Sujánszky Jenő értesültek arról, hogy Magyarországon, a Kádár-rezsimben sorozatosan ítélnek halálra és végeznek is 1956-os szabadságharcosokat, hattagú küldöttséggel felkeresték De Gaulle tábornokot. Arra kérték, lépjen köbe annak érdekében, hogy Magyarországon megszűnjön a szabadságharcosok kivégzése.

De sajnos, az akasztások tovább folytatódtak, és ami különösen felháborította őket, hogy a kivégzett politikai elítéltek hozzátartozóit gumibottal kergetik el a lovasrendőrök a rákos-keresztúri temetőből. Az elhanyagolt, gazzal benőtt, jeltelen parcellába letett virágokat széjjeltapossák.

Ez volt az oka annak, hogy elhatározták, minden évben megszerzik a hivatalos francia hatósági engedélyeket, s így Párizsban, a Diadalívnél tartják meg az ’56-os megemlékezéseket. Koszorúzással s az Örökláng meggyújtásával tisztelegnek hősi halált halt és kivégzett mártír bajtársaik előtt .

1979. október 23. Koszorúvivők: Kiss Rezső, volt ’56-os szabadságharcos, vezetőségi tag és dr. Szén József ’45-ös menekült

Péntek Róbert 1960-ban végleg az Egyesült Államokba költözött, de Sujánszky Jenő, mint a Magyar Szabadságharcos Szövetség elnöke, a főtitkárral, Németh Istvánnal együtt, azóta is megrendezik az ünnepségeket októberben. A szervezésben a Szövetség tagjain kívül több magyar származású, volt francia idegenlégiós és a Magyar Harcosok Bajtársi Közösségének több tagja is segít.

Sujánszky Jenő 2003-ban megalakítja az 1956-os Magyar Forradalom Francia-Magyar Emlékbizottságot. Hogy ily módon is biztosítva legyen a hagyományos szertartás megrendezése a Diadalívnél. 2011-ben, már 82 évesen, gondol a jövőre, ha már nem tud részt venni ebben a feladatban, egyezséget köt a nagy és köztiszteletben álló francia emlékszervezettel, a Chals de Gaulle Nemzetközi Konföderáció elnökével, Gèrard Martin Chaussad-dal, aki a magyarok barátja lett.

Így már közösen tartják a megemlékezéseket. Ezzel tehát megvan a remény arra, hogy a világ csodalatát kivívó ’56-os Forradalom és Szabadságharc emlékét Franciaországban, a jövőben is, nagyszabású rendezvényeken ünnepeljék.

2008. október a Diadalívnél. 1957 óta ’56-os forradalmárok megemlékezése Franciaországban hivatalos állami szertartás része

2013. október 20. A képen jobbról: Áder János magyar államfő, Arnold Sainte Claire Deville francia tábornok és Sujánszky Jenő

KOLOZSVÁR-GYŐR-SYDNEY

Dr. Kolozsy Sándor C.D.V.A. 1938. február 15-én született Erdélyben, Kolozsváron. A második világháború alatt, 1944-ben édesanyjával és nevelő apjával Győr-Ménfőcsanakra menekült. Mint lakatos segéd 1955-ben szabadult fel, de tehetsége miatt felvették a Dunántúli Képzőművészeti Iskola esti tagozatára, ahol 1952-56 között templomfestészetet, szobrászatot tanult. Békésy Leo festőművész, Schulzback templomfestő és Alexovits László Kossuth-díjas szobrászművész voltak a tanárai.

Tizennyolc évesen fegyverrel harcolt a szovjet megszállók és hazai csatlósaik ellen. Önéletírásából idézzük fel részleteket ezekről a napokról:

„Szavakkal nem tudom kifejezni azt a nagy meglepetést, amikor 1956. október 24.-én, szerda hajnalban, munkába menetelem előtt, reggelizés közben, szokás szerint a rádiót hallgattuk. Lövöldözést, kiabálást lehetett hallani; közben bemondták, hogy Pesten előző délután kitört a forradalom! (…) Én barátaimmal a Győr-Gyárváros előtti gyülekező helyen

csatlakoztam a tün-tetőkhöz. De mire a Győri Vagongyár közelébe értünk, már óriásira duzzadt a tüntető tömeg. (…)

Hirtelen pár vagongyári teherautó került elő, néhány munkás a teherautók végére kötötték a drótköteleket. A másik végét meg egy fiú, a *Szabó Béla* nyakába vette, elkezdett kúszni felfelé a magas háromszögű obeliszken! De az egyik környékbeli emeletes ház valamelyik ablakából puskalövés dörrent! Ő véresen, holtan, zuhant az alatta álló emberekre! Hirtelen ötlettől indíttatva, előléptem, a drótkötelet a nyakamba vettem. Nagyon-nagyon féltem, de elkezdtem kúszni felfelé…

Mikor végre felértem, a kötél végét a nagyméretű vörös csillag talapzatára kötöttem. Már nem tudtam lecsúszni, mert a tömeg a drótkötelet megragadva, a teherautók segítségével elkezdte lefelé húzni az emlékművet! Mellyel majdnem egyidőben zuhantam le én is a mélybe!

(Mily érdekes az élet, mert hosszú évek után itt, Ausztráliában, Melbourne-i látogatásom alatt egy ménfőcsanaki lánnyal, *Marossy Margittal*, vagyis már mint Vargánéval, futottam össze. Férjével meghívtak vendégségbe, és beszélgetés közben elárulta, hogy 1956-ban, mint diáklány pont az oszlop tövéből nézett felfelé; és látta, amikor én lezuhantam.)

(…) Ezután a tömeg a győri vasútállomáson túlra vette az irányt, én is az *Árpási Zolival* meg a *Halász Ödönnel*, a ménfőcsanaki barátokkal, futottunk az állomással szembeni börtönhöz, a tömeggel. (…)

Nagy dörömbölés és kiabálás közepette, hirtelen hátulról, a Baross-híd felől, egy ávós teherautó törtetett elő a tömegben. És aki nem tért ki előle, azt egyszerűen elgázolták! (…) Erre a tömeg megrohanta a fegyverrel, gránátokkal, lőszerrel megrakott teherautót. Egy 14-15 éves diáklány, *Máté Mária,* ugrott fel a teherautó tetejére, és elkezdte ledobálni a fegyvereket. De a börtön valamelyik emeleti ablakából egy ávósnő géppisztoly-sorozattal lelőtte! A vértől spriccelő fiatal lány, géppuskát szorongatva, holtan zuhant le a teherautó tetejéről! Erre a tömeg, semmi veszélytől nem félve, megrohanta a teherautót, és dühében felborította, majd a lezuhanó fegyvereket felkapkodta. (…)

Abban a nagy zűrzavarban én is hirtelen felkaptam vagy féltucat gránátot, meg egy öreg orosz géppuskát, és felugorva megrohantuk a börtön vasrácsos kerítését. Előttem kapaszkodott föl gyermekkori barátom, volt osztálytársam, Halász Ödön, már a kerítés tetejére hágott. De a fegyház valamelyik ablakából az ávósok géppisztollyal lelőtték! (…)

Ezen a zászlón még látni lehet Halász Ödön vérfoltjait

Sajnos csak később jöttünk rá, hogy az udvarba és az ablakokon át bedobált gránátjaink csupán gyakorlatozó, riasztó gránátok voltak, amelyek nagy ricsajt és port csináltak, de más semmit. Mégis, egy bizonyos ideig tartó csete-paté után, a börtönőrök megadták magukat, és elfoglaltuk az épületet! Kinyitottuk a cellákat, és a kínzószobákat. És kiengedtük a foglyokat. (…)

A győri ávós laktanya bevétele után, valaki elkiáltotta magát, hogy önkéntesekre van szükség, mert Mosonmagyaróváron az ávósok belelőttek a tüntető felvonuló,

iskolából hazamenő diákok tömegébe. Így én is felkapaszkodtam egy teherautóra, és a 18 teherautós oszlop megindult Óvár felé.

(…) Már messziről lehetett hallani, az anyák sírását halott gyermekeik felett, s közben lövések durranását, géppisztolyok sorozatát. Mi elfoglaltuk állásainkat, és egész éjjel lövöldöztünk. Néha valaki a mi vagy a túloldalon elkiáltotta magát, amikor eltalálta egy golyó. Majd hajnalra nagy csend lett. Mert az ávósok elillantak éjnek idején, hátul, az épületből kivezető alagúton keresztül. Még ott maradtunk a temetésen.

(…) Október 25-én, csütörtökön, kora délelőtt a győri városháza előtt újból gyülekeztünk. Úgy határoztunk, hogy felmegyünk Pestre, a Srácoknak segíteni! Huszonnyolc vagongyári teherautó gyűlt össze, mindegyik megrakva önkéntesekkel, felfegyverezve, elindultunk Pest felé.

(…) Le a kalappal a Magyar Parasztok előtt, mert sok esetben kihajtották a pajtából állataikat, és ott előttünk vágták le, és tették fel a teherautó tetejére. (…) Megraktak minden teherautót lisztes-, krumplis- és hagymás zsákokkal; kukoricával, levágott baromfival, sonkával, tojásokkal, zöldségekkel. Mi kiskabátban összebújva-fagyoskodva ültünk a megrakott teherautók tetején. Közben megeredt a hó. (…) Ahogy közeledtünk a főváros felé, úgy nőtt a hozzánk csatlakozó teherautók száma. (…)

Kolozsy Sándor 18 évesen Pesten, a győri vagongyári teherautón

Ahogy végre összefagyva megérkeztünk kora esti órákban a Margit-hídon át, Budapestre, a Tisza Kálmán téri utcák sarkain elkezdtük szétosztani az élelmiszert a teherautókat megrohanó, éhes tömegnek. (…) De már ránk is, az élelmiszert kiosztókra is lőttek! Így nem volt más megoldás, mi is viszonoztuk a lövéseket. Egész éjjel a teherautók tetején voltunk, nem sokat aludtunk. (…)

Végül úgy döntöttünk, hogy visszafordulunk Győrbe. Megindultunk a Margit-hídon át Budára. Mire a híd másik oldalára kerültünk volna, akkorára, az oroszok óriási sortűzzel vártak bennünket! (…) …és a harc megkezdődött! (…) Nem tudom mennyi kárt tettünk mi közöttük, mert nem az első teherautón voltam, de bizony, közölünk is sokan megsebesültek! Magam gránátszilánkkal a fejemben és bokalövéssel bekerültem az Orvostudományi Egyetem alagsorába! Ahol már nagyon sok sebesült fiatal szabadságharcos gyerek feküdt szalmazsákokon, jajgatva a fájdalomtól. Talán tíznapos ott létem után egyik nap a szabadságharchoz átálló kiskatonák lejöttek hozzánk, és egy csomó fiatalt felraktak a teherautókra. Az orosz tankok a szántásokon keresztül, messziről követtek bennünket, egészen az osztrák határig.

Kéthetes ausztriai tartózkodásom után, menekültként Hollandiába kerültem, Helmond és Eidenhoven városokba, 1958-ban végülis Ausztráliába emigráltam.”

A helmondi futball csapatban

Kolozsy Sándor, Ausztrália egyik kimagasló figurális szobrászművésze, számos nemzetközi elismerés birtokosa.

Alkotásai megtalálhatók – többek között – az Ausztrál Nemzeti Galériában, az Ausztrál Parlamentben; Londonban, a Buckingham Palotában; Washingtonban, az elnöki gyűjteményben; az esztergomi bazilikában; Győrben, a Bezerédj Kastély Múzeumban; Budapesten, a Magyar Nemzeti Galériában; Ménfőcsanakon, Bonyhádon, az Alsócsernátoni Székely Múzeumban.

Számos kitüntetésben részesült Ausztráliában, Amerikában, Angliában, Európában. Amerikában, 1991-ben, Kulturális Díszdoktorrá avatták több évtizedes hivatásos szobrászművészi munkásságáért és a 78 oldalas tanulmány megírásáért, amely a szobrászat-nagyítás-öntészet és a bronz szobor befejezésének fortélyairól szól. Felvilágosodás című, életnagyságú bronzszobrát nemzetközi szobrászversenyen a világ 100 legjobb szobra közé választották, 2006-ban. Hatméteres Szent György és a sárkány kompozícióját már a makett alapján egy 10-es listába tették a szavazatok alapján, 2009-ben. Polgármesteri elismerésben részesült Győrben és Ménfőcsanakon.

(Demján József felvétele)

Szent László mellszobrával a Punchbowly Magyar Házban.

*

Utóirat: Sorsok és találkozások… Sokat sejtető cím. Azonban a tartalom nagyon is valós élethelyzeteket mutat be. Megismervén a párizsi és az ausztráliai ’56-os történeteket - amelyek mélyen elgondolkodtatnak - kérdések tolulnak föl. Miféle konok-kemény kitartás kellett ahhoz, hogy ezek az egykori pesti srácok idegenben is megkapaszkodjanak, és mégis megtartsák magyar gyökereiket? Mindennapi küzdel-meikben, örömeikben ott legyen a forradalom és a szabadságharc soha el nem múló, erőt adó emléke? És még valami: vajon mennyi ’56-os érték rejtőzik még sok-sok harcos lelkében, szerte a nagyvilágban? Megismerjük ezeket valaha is?

V.A.

TÖREDÉKEK

LEVELEK A BÖRTÖNBŐL

Kiss Károly író, költő, műfordító 1930. augusztus 30-án született. 1947-ben másfél évi, 1959-ben pedig három és fél év börtönre ítélték államellenes szervezkedés vádjával. Volt munkatársa a Szabad Ifjúságnak, a Népszavának, a Magyar Nemzetnek; dramaturgja az egri Gárdonyi Géza Színháznak. 1969-ben végzett a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egye-tem szociológia szakán. 1969–1972 között a Postánál volt szociológus. 1987-ben nyugdíjba ment. 1987–1988 között a Budapest főszerkesztője, 1989–1992 között a Híd főszerkesztője volt. Műfordításai a kelet-európai népek folklórját dolgozzák fel; publicisztikájában a pusztuló történelmi, népművészeti emlékeink védelméért küzdött. 1998. december 8-án hunyt el.

Pro Óbuda díjban részesítette a múlt évben Óbuda-Békásmegyer Önkormány-

zata, mivel *„írásaival, előadásaival nagyban hozzájárult a városrész kétezer éves múltjának megőrzéséhez”*.
Augusztusban lenne 85 éves.

Kiss Károly

RÖPCÉDULA
(részlet)

Napok óta süvít a szél,
sziszegnek a lombos ágak;
röpcédulák a levelek
és libegve tovaszállnak:
Jaj, te dombos, kies tájék,
Pannónia, óvakodjál,
ledübörgött lankáidra
tankjaival tíz hadosztály!

Üresen állnak a gyárak,
kormosak és szomorúak;
kőből rakott barikádok
megrázkódnak s leborulnak.
A hidakat elfoglalták,
embereik meglapulva,
csőre töltött fegyverekkel
bámulnak az országútra.

Eltörött a villanypózna,
rázuhant a ház falára;
géppuskával lövöldöznek
a megdermedt éjszakába.
Szelek föl-fölsüvítenek
és repeszek özönében,
beborítják a holtakat
akác száraz levelével.
(…)

1957

(Kiss Károly levele Kádár Jánosnak)

Tisztelt Miniszterelnök Úr!

Elnézését kérem, hogy e sorokkal ismeretlenül zavarom, de úgy gondolom, magyar állampolgárságom följogosít e levél megírásához.

(…) Tekintse úgy, hogy önként, szabad elhatározásomból lemondok magyar állampolgárságomról. Nem akarok többé Magyarországon élni.

Az írói pályát választottam hivatásomul, költő vagyok. A politikához nem értek, nem is akartam benne járatos lenni, mégis olyan korban kellett hivatásomat vállalnom, amikor minden megverselt hazugságért, s egy állam-férfihoz írott ódáért a rossz verselőket is költővé avatott a hivatalos elismerés. Senkihez nem írtam ódát, követ-kezésképpen semmibe vettek mindig, amiért ma sem tudok eléggé hálás lenni az illetékeseknek. (…) Mégis a politikának köszönhettem három könyvem megjele-nését; a jugoszlávokkal való megbékélés idején adták ki könyveimet: a Zrínyi énekek, Hunyadi énekek (mindkettő a Katonai Kiadónál jelent meg 1956-ban) valamint A koszovói lányka (Európa, 1957) c. munkámat. A két előző kötet a délkelet-európai népek folklórjában lelhető magyar történelmi emlékeket akarta magyarul megszólaltatni, az utóbbi válogatást ad a szerb-horvát népköltészetből (…)

Jelenleg, huszonhét esztendős koromra betegségben élek… (…) Dolgozni nem tudok, lapoknak nem adhatok kéziratot, mivel a megjelenő lapok szelleme, stílusa teljesen idegen az én fölfogásomtól, ízlésemtől; állásom nincsen, de ha munkaképes lennék, akkor sem mehetnék el fizikai munkára sem, hiszen nem mernének alkalmazni. (…)

Hiszem azt, tisztelt Miniszterelnök Úr, hogy ennek a levélnek nem lesz rendőrségi következménye…(…) Nagyon belefáradtam már a sok nyomorúságba, s ami a legfontosabb: tudom, Magyarországon soha sem lesz olyan helyzet, hogy hivatásomnak a magam elképzelései szerint megfeleljek. (…)

Hiszem, hogy az őszinteségemet megértéssel fogadja s válaszát várva, arra kérem Önt, Miniszterelnök Úr, tegye lehetővé, hogy családommal együtt kivándorolhassak Magyarországról.

Budapest, 1957. augusztus 14.

Tisztelettel:
Kiss Károly

(Kiss Károly felesége, Gulyás Klára levele öccsének)

Bp. 1959. II. 7.

Drága Zolikám!

Nagyon kellemetlen hírt közlök: Karcsit letartóztatták. Ma délelőtt tanúkihallgatásra idézték be a politikai osztályra. Délben kaptam egy telefont: „férjét előzetes letartóztatásba helyeztük.” Fogalmam sincs, mi lehet! Karcsi kizárólag az irodalomnak élt, (…). Őrült kínos ez a bizonytalanság! (…) Egy hét múlva várta az állást és a filmlehetőségek is nagyon kedvezően alakultak. (…)

*

(Kiss Károly levele a Fő utcai börtönből feleségéhez)

Bp. 1959. március 9.

Drága, jó Klárikám,

(…) Jövendő gyermekünknek kimondhatatlanul örültem, Te is tudod, de most, hogy láttalak, soványan, megtörten; felelőtlenségnek érzem az örömöt. (…)

Légy jó feleségem!

Szeretlek: Karcsi

*

(Kiss Károly illegálisan kijuttatott levele feleségéhez, a borítékon a dátum 1959. április 15.)

Kedves, sietve, nehezen írom e sorokat.

Itt van ez a vers, remélem, eljut hozzád; ha késve is; de most is azt jelentheti, hogy szeretlek, és mindig veled vagyok. Nem tudom, mikor láthatjuk egymást… (…)

ESTI KÖSZÖNTŐ

Régen láttalak, kedves, ma húsz napja,
– mondom, amint a szegletben megállok. –
Távoli harangok zúgnak ilyenkor,
és ablakomon beoson az este,
én meg csak állok cigarettafüstben,
s mintha bor lenne, kortyolok a csikkből,
az ég felé fújom a füstöt lassan,
mint aki pogány isteneknek áldoz,
s ajkamon a dohány zsarátnokával,
csak keserű parázzsal, de köszöntlek,
kétlelkű–messzi–kedves. (…)

Egy börtöntárs rajza Kiss Károlyról

*

(Gulyás Klára levele édesanyjához)

Bp. 1959. jún. 8.

Édesanyám!

Igen bánatos voltam, írni se volt erőm és kedvem. Főleg a szerda reggeli búcsúzás felejthetetlen és rettenetes emlék. Húsz percet beszélhettünk utoljára. Mindketten megpróbáltunk nyugodtnak látszani. De mikor sor került a búcsúra, teljes erővel kitört belőlünk a kétségbeesés. (…)

Igazán elmondhatom, hogy mindenki a legnagyobb szeretettel vesz körül. Bűn volna túlságosan lázadozni. Szerdán a várószobában ott ült egy szerencsétlen fiatalasszony, kilencedik hónapban, első gyereküket várta, s azt sem tudta, miért ül a férje hónapok óta, s mikor kerül majd elő. Elmondta, hogy senkije nincs, még a házbeliek is kerülik. (…)

*

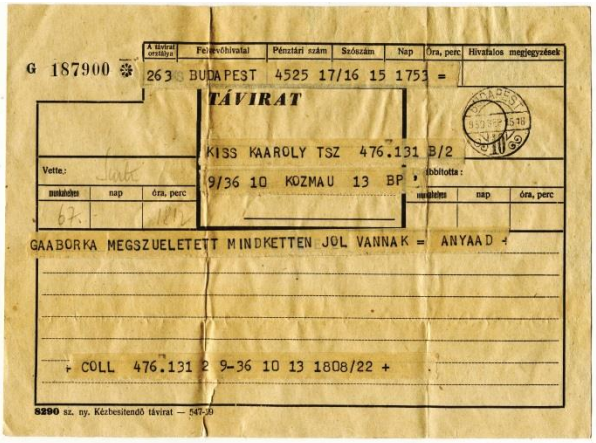

G 187900 263 BUDAPEST 4525 17/16 15 1753 =

TÁVIRAT

KISS KAAROLY TSZ 476.131 B/2

9/36 10 KOZMAU 13 BP

GAABORKA MEGSZUELETETT MINDKETTEN JOL VANNAK = ANYAAD +

+ COLL 476.131 2 9-36 10 13 1808/22 +

8290 sz. ny. Kézbesítendő távirat — 547-20

(Kiss Károly levele feleségéhez)

Bp. 1959. december 5-én

Drága Klárikám,
élni akarok és élek, mert mindennél fontosabbak vagytok nekem, mert szeretem a tavasszal kipattanó rügyeket, drága nekem a kék ég, drága néhány ember, akit, hiszed-e, nem is, még szeretek, drága egyik-másik nagy emberi tett, amelyben tán már régen nem hiszek, s csak a régi emlékek kedvéért tisztelem.
Elmondhatatlan boldogság tölt el, ha levelet kapok Tőled, vagy láthatlak. Nem csak az otthont, nem csak a családot jelented Te; most már a szabadság is Te vagy, sőt mindaz, amiért élni akarok. (…)

*

(Gulyás Klára levele édesanyjának)

Bp. 1960. márc. 31.

Édesanyám!
Karcsi hazajöveteléről eddig még semmi bizonyosat nem tudok. De bíztatnak. Vasárnapra kétszemélyes látogatási engedélyt kaptam. Erzsikével megyek, és kivisszük Gáborkát is. (…)

*

(Feltételesen szabadlábra helyezték 1960. május 31-én – a szerk.)

ÉPÍTKEZIK A KÉTSÉGBŐL

INTERJÚ A MAGYAR ÖRÖKSÉG-DÍJAS TOLCSVAY LÁSZLÓVAL

„Hej, micsoda név volt ez akkor az én nemzedékem fülében!... bátyja, Béla, aki természetesen tisztában volt több hangszeren remekül játszó, klasszikus zenei alapokkal rendelkező öccse kivételes képességeivel, beveszi őt egy frissen alakuló, igazi gimnazista zenekarba. Pár évre rá, a Fonográffal, az alig huszonhárom éves Tolcsvay László már a csúcson van – és a szépséges dalok és gyönyörű zenés darabok szerzője máig nem is jött le onnan.”

(Részlet Csorba László, a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója laudációjából.)

Magyar Örökség-díjjal tüntették ki *Tolcsvay Lászót*, a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztjének tulajdonosát, Erkel-díjas zeneszerzőt, énekest, előadóművészt. A rendezvényt a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében tartották 2015. március 21-én. Ez alkalomból adott interjút a *Lámpás*-nak.

- *Visszatekintve a díjátadó ünnepségre - ahol a tiszta értékek fölemelése jelentette a lelkiséget -, milyen gondolat jut eszébe először?*

- Valóban felemelő érzés az Akadémia dísztermében ülni, az első sorban, és várni, hogy elhangozzék a nevem. Végig arra gondoltam, vajon hol ülhetett annak idején Arany János vagy később Szent-Györgyi professzor, Kodály Zoltán? Különös, megszentelt atmoszférájú hely ez, és mégis van benne valami természetes. „Ez a miénk” - ezt érzem mindig, ha ide belépek. Volt már alkalmam egy karácsonyi koncerten itt muzsikálni, felejthetetlen volt, remélem, nemcsak nekem. A díjátadó ünnepen is ott várt rám a zongora, hogy a Nemzeti dalt elénekeljem.

- *Az 1973-ban komponált Nemzeti dal nem jelent meg lemezen, és csak 1981-ben*

mutatták be. Azon az eseményen mégis tömegek énekelték, aztán tüntetéseken is. Petőfi hatott '48-ban, '56-ban; verse és az ön dallamai igencsak összetalálkoztak. Hitte volna-e, hogy e kettőnek együtt ekkora ereje van?

- Annakidején, '72–ben, és '73-ban nem volt szabad megünnepelni március 15 ét, - nem is volt munkaszüneti nap - hanem az úgynevezett „forradalmi ifjúsági napok ünnepség-sorozat" volt hivatott bagatellizálni, valamint összemosni a Tanácsköztársasággal és április 4-vel, az emberek szívében mindig is igazi helyet elfoglaló '48-as nemzeti ünnepet. Akkor az én generációm kezdte spontán megünnepelni március 15-ét. Kialakult egy ritus, végigjárták az emlékhelyeket egészen fel a Budai Várig, Táncsics börtönéig.

Én a Várban nőttem fel, és ott laktunk, amikor '73 tavaszán, szinte terror készültséggel várta itt a rendőrség a fiatalokat, hogy megakadályozza az ünneplést. Szétverték és bezsuppolták az ünneplőket. Nem vagyok egy harcias ember, de ez úgy felháborított, hogy éreztem: nekem is meg kell szólalnom. Tudtam fejből a Nemzeti dalt, leültem a Papám zongorájához, és rövid idő alatt elkészültem a zenével. Azt hiszem, a dal ereje – túl a zseniális költeményen - ennek a szabadságvággyal teli beat-korszaknak, és az akkori 23 éves lelkem valódi érzéseinek köszönhető.

- *Mondhatni, sosem jelenik meg politikai színtereken. Hámori József, a Magyar Örökség Díjbizottság elnöke, a díjátadón mégis összekapcsolta ezt a Nemzeti dalt a rendszerváltoztatással. Az pedig már mégiscsak politika! Hogyan látja?*

- Hiszek a zene közösségteremtő erejében, ha őszinte érzéseket közvetít. Biztos, hogy a költő géniusza mellett az imént említett fiatalkori lázadásom "hallatszik" a dalban. Kaptam a '90–es évek elején az egyik párttól egy köszönő oklevelet a dalért, de rosszul volt ráírva a nevem. Ezt jelnek fogtam fel. Nem vagyok való egyik vagy másik párt rendezvényeire sem. Nem tudok valami ellen, csak valamiért dolgozni. Azt remélem, hogy az én gondolataim, érzéseim - ha úgy tetszik - világnézetem, hazaszeretetem, szabad lelkem, pusztán a hangokon keresztül is eljut az emberekhez. Az viszont büszkeséggel tölt el, hogy talán a muzsikámmal is repesztettem egyet a „diktatúra bástyáján".

- *Aligha tudna számokat mondani, hiszen rengeteg slágert, dalt írt. Rockoperák, oratórikus művek, táncjáték kötődnek nevéhez: Doktor Herz, Isten Pénze, Mária evangéliuma, Beszterce ostroma, Magyar Mise, Testamentom, Bábel, Örök Körök, Rákóczi Fantázia, Ördögölő Józsiás, vagy épp a legújabb, a Vörös és Fekete, amit most áprilisban mutatott be a kaposvári Csiky Gergely Színház. Mennyire fontosak a számok?*

- Nem fontosak. Nem hiszem, hogy mennyiségi kérdés a meghatározhatatlant közvetítő zene. Különösen manapság, amikor mindent számokkal, listákkal, versenyeztetéssel mérnek. Ez a muzsika vonatkozásában hiba, mert ez közvetlenül a lélekhez szól - felülírva mindent, ami racionális. Csak akkor létezik, amikor éppen felcsendül, és mégis mindannyi-unkban megzenget valami elementárisat, amit nem lehet méricskélni. Kicsit tovább gondolva, a ma embere a számok bűvöletében él, észre sem veszi, hogy a neve már nem azonosítja, csak a kódszámai. Hogy hány szerzeményem van? Sose számoltam. Mindig a legutolsó a

legkedvesebb, egészen addig, míg nem fogok bele valami újba.

- *Mi segíti abban, hogy megőrizze a tiszta alázatot az élethez, a muzsikához – a négy évtizede tartó sikerek ellenére?*

- A siker egy közös öröm, a szerző, az előadó és a közönség együttes pillanata. Nagyot téved, aki azt hiszi, egyedül csinálja az egészet. Jó érzés is, ugyanakkor rendkívül csalóka, illékony dolog, nem szabad hinni neki. Nekem mindig az adott pillanatban, koncerten, bemutatón esik jól, olyankor azt érzem: értik, talán szeretik, amit hallanak. Amiből igazán építkezni tudok, az a kétség, a javítani, változtatni akarás. Negyvenhét év után tudom, hogy az igazi öröm az, ha a dallamaim képesek, akár csak egy pár perc erejéig, átformálni azok lelkét, akik hallják. Ez a valóságos hatás, amit nem lehet a siker mércéjével mérni. Ezek a dallamok, a komponálás folyamatában, olykor a lelkem - számomra is - titkos rekeszeiből kerülnek elő, és tesznek boldoggá engem is...

Hadd tegyem hozzá, nemcsak az alkotó-zeneszerző Tolcsvay Lászlót, hanem mindannyiunkat...

Befejezésként álljon itt még egy idézet Csorba László laudációjából:

.!.biztos vagyok benne, hogy mindaddig, amíg magyarul fognak beszélni és dalolni e történelmi vidéken, ahol manapság élünk, a rabságból föllázadás nemes esküjét mindig Tolcsvay László dallamával fogják elénekelni honfitársaink minket követő, számolatlan nemzedékei." *V. A*

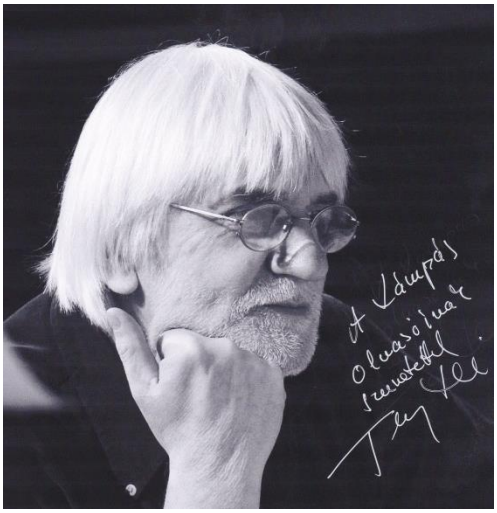

MÁRCIUS IDUSÁN, MÁTÉSZALKÁN

Rendhagyó módon emlékeztünk Mátészalkán, 2015. március 13-án, a magyar történelem e három jelentős dátumára: 1848, 1956 és 1989. Világszövetségünk elnökségének kérésére a város önkormányzata hozzájárult, hogy '48-as forradalmárok tiszteletére rendezett ünnepségükön részt vehessünk, s a rendszerváltás hajnalán hősiesen viselkedő mátészalkai polgárokat rangos kitüntetésben részesíthessük.

Az ünnepség első helyszínén Világszövetségünk küldöttei koszorút helyeztek el, *Drogay Károly,* 1848-as honvédszázados emlékművénél.

Csigás Zoltán, az 1956-os MSZVSZ alelnöke és Balázs István, a Kegyeleti Bizottság elnöke koszorúznak

A Kölcsey Ferenc parkban folytatódott az ünnepségsorozat. Ez a hely ma csendet, tiszteletet és méltóságot sugall. Huszonöt évvel ezelőtt történt itt, a rendszerváltást megelőző időben, egy izgalmas és fontos esemény. 1989 tavaszán *Bocskay T. József,* néhai elnökünk vezetésével utaztunk Mátészalkára, hogy az 1956-os szabadságharc mártírjának, *Balázs Ferencnek,* a város szülöttének kopjafát állítsunk.

Ugyanis ez közel sem volt egyszerű! Nemcsak bürokratikus akadályokkal kerültünk szembe, hanem az akkor még

Leninről elnevezett téren egy Lenin-szobor állt! Azonban 1989 március idusát, az avatást megelőző éjjel eltűnt a szobor a pártbizottság elől! Ma sem tudni, hogy kik vitték el és hová került! Így már Balázs Ferenc emlékéhez méltó módon és méltó körülmények között avathattuk fel a kopjafát - majd pár évre rá a szobrát is...

Azóta már Kölcsey nevét viseli ez a park, ahol az idén *a rendszerváltáskor tanúsított bátor helytállásukért* kitüntetéseket adtunk át, Világszövetségünk elnökségének döntése értelmében. *Hűség a Hazához Nagykereszt* elismerésben részesült *Varga Zsolt*; *Hűség a Hazához Kereszt*et kapott: *id. Varga Dezső* és *ifj. Varga Dezső.* A kitüntetéseket *Csigás Zoltán* alelnök és *Balázs István,* a Kegyeleti Bizottság elnöke nyújtották át.

Az ünnepség résztvevőinek egy csoportja

A mátészalkai Szentpétery Zsigmond Kulturális Központ és Színház díszterében fejeződött be a megemlékezés-sorozat.

*

Világszövetségünk elnöksége köszönetét fejezi ki Hanusi Péter úrnak, Mátészalka polgármesterének és az ünnepség megszervezéséért Buzogány Béla úrnak, a Városi Művelődési Központ igazgatójának.

Csigás Zoltán

A GRÁNÁTALMAFA ÖRÖKSÉGE

AZ ÖRMÉNY GENOCÍDIUM 100. ÉVFORULÓJÁRA

Április 16-án - a holokauszt magyarországi emléknapján - amikor fejet hajtunk az áldozatok előtt, először a hitleri népirtás gyalázata jut az eszünkbe. Másodszor a sokáig elhallgatott sztálini borzalmakra és a kommunizmus ártatlan áldozataira gondolunk. Pedig sok még a feltáratlan vagy kevéssé ismert, más népeket sújtott tömeggyilkosság.

- *A náci népirtást két évtizeddel megelőzte a módszereiben, indítékaiban hasonló, de még gyalázatosabb szörnyűség, amelyben csaknem kiirtották az ősi keresztény hitet valló testvéreinket*. –

E szavakkal kezdte megnyitóbeszédét *Szarvas Attila,* a Pestszentlőrinc-Pestszentimre alpolgármestere, 2015. április 27-én a Városháza Galériában.

- Létszámukhoz viszonyítva döbbenetesek az áldozatok számai. Bizonyos források 2,5 millióra becsülik. Ebben benne vannak az addig példátlan méretű és módszerű gyilkosságok, kivégzések, halálmenetek mártírjai, az iszlamizált gyermekek, a kényszerházasságba eladott nők, a diaszpórába menekült száműzött földönfutók.

- *Ezzel az elpusztíthatatlan, tehetséges, gyors észjárású kicsiny kis nemzettel nem nehéz számunkra a sorsközösség vállalása, hisz múltunk, sorsunk több oldalról hasonló és kapcsolatos* - vont párhuzamot az alpolgármester, majd így folytatta: - Az isteni gondviselés mindkét népet gyönyörű hazával ajándékozta meg. A magyaroknak adta a csodálatos és kincses Kárpát-medencét; az örmények megkapták a természeti kincsekben gazdag, lenyűgöző szépségű Örmény-felföldi és Kis-Kaukázus hegyvidéki országot, amelyet ez a szorgalmas, leleményes nép a civilizáció

bölcsőjévé tett. Az örmény kereszténység és írásbeliség 1700 éves.

- Az örmények sokáig - igaz másodrendű állampolgárként - békében éltek, gyarapodhattak az oszmán birodalomba ékelődve, amíg úgymond *bűnös néppé* nem váltak. Törökország 100 évvel ezelőtt az örmény kérdést a nép kiirtásával akarta megoldani. Mi volt a bűnük? Semmi! Csak más nyelven beszéltek, más Istent dicsértek. Az a történelmi bűn, amelyet örmény genocídiumnak nevezünk, a XX. század első népirtása volt.

- Az örmény és magyar nép barátságának hagyománya van. Megbízható források szerint, már a honfoglaló magyarokkal is jöttek örmények a Kárpát-medencébe. A történelem zivataros századaiban több hullámban érkeztek hazánkba örmények a fel-fellángoló üldöztetések elől. Hosszan sorolhatnánk a híressé vált örmény származású magyar szívű hazafiakat. Közöttük *Kiss Ernő,* Aradon kivégzett '48-as honvéd tábornok emlékét kegyelettel őrizzük a kerületi örmény nemzetiségi, önkormányzattal.

- Az örmény nép genocídiumának centenáriumán fejet hajtunk egy tehetséges nép dicső történelmi múltja, helytállása, hazaszeretete, nemzeti büszkesége előtt.

E gondolatokkal fejezte be beszédét és nyitotta meg az örmény népirtás 100. évfordulójának amlékére megrendezett kiállítást *Szarvas Attila* alpolgármester.

Az önkormányzat és a helyi örmények az örmény népirtás áldozataira emlékeztek ezzel a kiállítással. A 2000 dokumentumból válogatott megrázó képek elmélyítik a sokat szenvedett örmény népről szerzett ismereteinket.

Mindenkit emlékeztetni kell ezekre az emberiséghez méltatlan gaztettekre.
Emlékeztetni kell, mert Törökország hallani sem akar a népirtásról, polgárháborús áldozatokról beszél. Több ország még nem is ismerte el az örmény genocídiumot.

Kitekintve a nagyvilágba alantas érdekek, a karvaly tőke, a vallási fanatizmus napjaink történelmében is generál részben hasonló gazságokat, s indítja el legújabb kori történelmünk népvándorlásait.

Osztozzunk az örmény nép 100 éves fájdalmában; érezzük át, és plántáljunk lelkünkbe gránátalmafát, mert értékes gyümölcse a genocídium óta a túlélés, a megmenekülés és a fennmaradás jelképe.

Dr. Sántha Gábor

GYORS ÍTÉLETET KÉRTEK BISZKU-ÜGYBEN

A 2015. június 12-én megtartott sajtótájékoztatón – melyre Világszövetségünket is meghívták - *Rétvári Bence,* a KDNP alelnöke azt hangsúlyozta, hogy az áldozatoknak is legyen anni joguk mint a tetteseknek. Az igazságszolgáltatás számára az áldozatok joga kell elsődleges legyen, amikor egy ügyet vizsgálnak. „Közösen kérnénk azt, hogy amilyen jogi lehetőség csak van rá, minél hamarabb szülessen ítélet az ügyben" – fogalmazott az alelnök.

Dr. Sántha Gábor, a Világszövetség elnöke és Csigás Zoltán alelnök is felszólalt a tájékoztatón. Véleményük szerint ezeket az ítéleteket már a rendszerváltozás után meg kellett volna hozni.

(Varga Imre felvétele)

A KDNP és a kommunista rendszer áldozatait képviselő civil szervezetek az eljárás gyors folytatását és lezárást kérik. A felvételen jobbról: Menczer Erzsébet, a Szovjetunióban volt Magyar Politikai Rabok és Kényszermunkások Szervezetének elnöke, Rétvári Bence, Csigás Zoltán és dr. Sántha Gábor

V.A

IN MEMORIAM

Sankó István nyugállományú dandártábornok, a Kegyeleti Alapítvány egyik létrehozója, 2015. április 21-én, 87 éves korában eltávozott az élők sorából. A Magyar Optikai Műveknél műszerész tanuló lett, majd technikusi oklevelet szerzett, valamint repülőoktatói képesítést, 1943-ban. A MOM-ot 1945-ben a Stuttgartba akarták telepíteni, de határtól visszaszökött Budapestre, még a főváros körülzárása előtt. Az utcai harcokban, mint „málenkij robot”-os, futóárkokat ásott, lőszert hordott 1945. február 13-ig, a Vár elestéig. Ezután a hidak helyreállításán dolgozott és mozdonyok javításán. 1948-ban az újjászerveződött légierőkhöz hívták be, és elvégezte a hajózó tiszti iskolát. 1952-ben századosként hadosztályparancsnoknak nevezték ki Székes-fehérvárra.

Számos kitüntetést kapott, többek között a Kiváló Szolgálat arany fokozatát és a Népköztársaság Érdemjelvényét.
1956 tavaszán a jeges ár miatt a dunaföldvári híd veszélybe került. Robbantani kellett az összetorlódott jeget, amelyet repülésre alkalmatlan időben hajtottak végre, sikerrel. Éppen ekkor egy amerikai *légi erőd* dél felől berepült az ország légterébe, húsz tonna propaganda anyaggal a XX. pártkongresszusról, Sztálin véres emberirtásáról, Rákosi embertelen személyi kultuszáról. A gép azonban nem jutott el Budapestig, mert Sztálinvárosban nekirepült egy gyárkéménynek, a szárnyából leszakadt darabok miatt *vészkioldást* hajtott végre. A propaganda anyagot ők szedték össze.

Hogy a hidat megmentették, azzal emiatt már senki nem törődött, ezt ő több helyen kifogásolta. Büntetésből Taszárra helyezték, ahol október 23-a után a forradalmi tanács elnökévé választották. A szovjet csapatok 1956. november 3-án tárgyalásra hívták, de Ungvárra hurcolták. Az akasztástól a ENSZ magyar ügyekkel foglalkozó határozata mentette meg. 1957 januárjában *visszalopták* Magyarországra, de nem írta alá a tiszti nyilatkozatot, s kérte leszerelését. Lefokozták honvéddé, s esztergályos-marósként dolgozhatott, négyszáz kilométerre családjától. 1985-ben nyugdíjba ment.

1990-ben rehabilitálták, 1997. március 15-én a köztársasági elnök dandártábornokká nevezte ki.

Tonté László, a MÁV Filharmonikusok tagja, nívódíjas karnagy, zenetanár, 2015. május 1-én, hosszan tartó súlyos betegség után, 89 éves korában elhunyt.

Megalakulásától tagja volt a Magyar Nemzeti Ellenállási Szövetségnek, amelyre igen büszke volt. A szövetség megszűnése után lett tagja az 1956-os Magyar Szabadságharcosok Világszövetségének. Ezt a tagságot megtiszteltetésként élte meg.

(Szabó Imre Zsolt grafikája)

*

Szeretettel és tisztelettel gondolunk elveszített Bajtársainkra, emléküket kegyelettel megőrizzük!

HÍREK A RÉGIÓKRÓL

Hamar meghallgatásra talált Szűcs Béla Albert felvetése a régiók számának bővítéséről, a március 20.-ai közgyűlésen. Már megalakult és működő régiók: Nyíregyháza és környéke, Ács és környéke, Mátészalka, Miskolc és környéke, Nagykálló és környéke, Pest megye, Balatonfelvidék, Pápa és környéke, Dél-pesti Régió. Folyamatban van az Emigrációból Hazatelepült Szabadságharcosok Régiójának szervezése, zuglói központtal.

A MAGYARSÁGÉRT, A HAZÁÉRT

Örömmel vettem tudomásul, hogy egyöntetűen támogatták a március 20-ai közgyűlésen felvetett javaslatomat a régiók számának bővítésére.

Pár nappal később, 2015. március 28-án, Ács városában heten vettünk részt az alakuló ülésen: *dr. Petrasovits Anna*, ismert politikus, közgazdász, vállalkozó; *Czakó Ignác* vállalkozó; *A. Bak Péter* festőművész, *Héregi Kálmán* nyugdíjas pedagógus, *Héregi Kálmánné* nyugdíjas pedagógus; *Szűcs Béla Albertné* nyugdíjas, az 1956-os emlékérem tulajdonosa és jómagam, *Szűcs Béla Albert,* Petőfi-díjas újságíró, szervező.

Bár a kis közösségben lelkes és baráti volt a hangulat, azért abban azonnal megegyeztünk, hogy munkánkban pontosan betartjuk az 1956-os Magyar Szabadságharcosok Világszövetsége Alapszabályát!

Ezt követően megválasztottuk az elnökséget. Mint levezető elnök, *dr. Petrasovits Annát* javasoltam a régió elnökének, akit egyhangúan támogattak. Rátermettsége indokolta ezt. Gyakorlott irányító személyiség, s jártas a különféle ügyek intézésében. Ő örült és nagyon-nagy megtiszteltetésnek vette ezt a bizalmat. Az elnökség tagjaira a következő javaslat történt: *Szűcs Béla Albert, A. Bak Péter*, bennünket a jelenlévők egyöntetűen megszavaztak. Ezennel megalakult az 1956-os Magyar Szabadságharcosok Világszövetsége Ács Város és Régiója szervezet.

Úgy döntöttük, hogy fontos az 1956-os MSZVSZ országos elnökségével a szoros kapcsolattartás, együttműködés. Hiszen azért alakultunk, hogy az országos elnökség által meghatározott célkitűzések megvalósítását hatékonyabban tudjuk segíteni.

Mi is, akárcsak a Világszövetség, kiemelten kezeljük az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulójának előkészítését. A 2016-os esztendőben tehát koszorúzások, könyvbemutató, fáklyás felvonulás szerepel a terveink közt - lovas bandérium, huszárok részvételével.

Megkoszorúzzuk a mártírhalált halt pap-növendék, *Herczeg Lajos* emlékére állított kopjafát. Mivel 1848 és 1956 a mi lelkünkben szorosan összetartozik, megemlékezést tartunk majd a Kossuth Lajos szobornál; az ácsi erdőben álló ’48-as emlékműnél; megemlékezünk *Korotnoki*

Dániel kisdobosról, aki 16 évesen esett el a csatában, Ácson.

Jómagam katona voltam 1956-ban. Nem feledhetem soha, hogy szovjet uniformisba kellett öltöznünk ’56-ban! *Magyar szívvel, szovjet uniformisban* című könyvem első kötete már megjelent az 50. évfordulóra, és most tervezem a második kötet kiadását. A könyv a kétéves katonaidőmet öleli fel 1954. november 10-től 1956. november 17-ig. Harckocsi parancsnokként szolgáltam ebben az időben. A fiataloknak tudni kell, mi az igazság!

Ezeket a főbb feladatokat határoztuk meg. Megvalósításukhoz azonban meg kell teremteni az anyagi forrásokat. Bár még kicsi a létszámunk, de úgy tűnik, többen fognak csatlakozni hozzánk – még a Csallóközből is! -, hiszen jó célokat szívesen követnek becsületes magyar, tiszta élet-múlttal rendelkező emberek. Ács Város és Régiója szervezet felelősséggel fogja végezni a munkáját, az 1956-os MSZVSZ kebelén belül a magyarságért, szeretett hazánkért.

Szűcs Béla Albert

EZ TÖRTÉNT…

2015. május 28-án ülést tartott a Pápa és Környéke Régió. A képen a résztevők egy csoportja

(A felvételt dr. Sántha Gábor készítette)

Világszövetségünk is meghívott volt 2015. május 31-én a Hősök terére, a Hősök napi megemlékezésre. Jobbról, Regéczi Nagy László, a TIB elnöke és Menczer Erzsébet, a SZORAKÉSZ elnöke

2015. június 3-án, a Nemzeti Összetartozás Napja alkalmából dr. Sántha Gábor és Szentiványi György a Dél-pesti Régió elnöke, a XVIII. kerületi Hargita téren koszorúztak

.

2015. június 16., Vártanúk tere. Jobbról: Balázs István, dr. Sántha Gábor, Csigás Zoltán, és Schrötter Tibor

FELHÍVÁS

"Októberi Tűzvirág ´56" Rajzpályázat

1956-os Magyar Szabadságharcosok Világszövetsége

2016-ban lesz a forradalom 60. évfordulója, ennek előkészítése jegyében az
1956-os Magyar Szabadságharcosok Világszövetsége és a
Klebelsberg Intézményfenntartó Központ
rajzpályázatot hirdet gimnáziumi és szakközépiskolai diákok részére,
az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc 60. évfordulójára, az Októberi Tűzvirág ´56 című antológia verseinek illusztrálásához.

A rajzpályázat kiírásának időpontja: **2015. október 23.**
A rajzpályázat leadásának időpontja: **2015. december utolsó tanítási napja**
A rajzpályázat eredményhirdetésének időpontja: **2016. május**
A rajzpályázat díjazásának időpontja: **2016. október 15.**

A beküldendő pályaművet A/3-as formátumban, szabadon választott technikával lehet elkészíteni.
A pályamű csak jeligés lehet. A jeligét lezárt borítékra kell tenni. A borítékra rá kell írni a jelentkező nevét, születési idejét, postacímét.
A pályaművet az adott iskolában kell leadni, melyet továbbítanak a
Klebelsberg Intézményfenntartó Központ részére.

Az első három helyezett teljesítményét jutalommal ismeri el a Világszövetség.

I. helyezett: 50.000 Ft értékű díjban részesül
II. helyezett: 30. 000 Ft értékű díjban részesül
III. helyezett: 20.000 Ft értékű díjban részesül

A díjkiosztó helyszíne:
A Duna Palota, Budapest V. kerület, Zrínyi u. 5.
Időpontja:
2016. október 15. szombat

A pályázat szellemi mecénása Gyulai Líviusz, a Nemzet Művésze címmel, Kossuth-díjjal, a Magyar Érdemrend Tiszti Keresztjével kitüntetett grafikusművész.

A bírálóbizottság neves személyiségekből áll.
(Az antológia megtalálható a www.1956mszvsz.hu honlapunkon.)

Nemzeti Kulturális Alap

KLEBELSBERG INTÉZMÉNYFENNTARTÓ KÖZPONT

Gyász. Emlékezés. Köszönet. Újrakezdés – 1956

(Sersovszky Zsuzsanna festőművész, Budapest)

A szerkesztő bizottság, Világszövetségünk Alapító Okiratában elfogadott etikai irányelvek alapján végzi munkáját. Az olvasói levelek tartalmáért felelősséget nem vállal, esetenként szerkesztett, rövidített formában jelentetjük meg. Kéziratot nem őrzünk meg, és nem küldünk vissza.

Impresszum:
LÁMPÁS - az 1956-os Magyar Szabadságharcosok Világszövetsége időszakos lapja
Kiadó: 1956-os Magyar Szabadságharcosok Világszövetsége
Címe: H-1051 Budapest, Nádor u. 36. V. emelet
Felelős kiadó: dr. Sántha Gábor, az 1956-os MSZVSZ elnöke
A szerkesztő bizottság elnöke: Csigás Zoltán, az 1956-os MSZVSZ általános alelnöke
Felelős szerkesztő: Vennes Aranka
Szerkesztőségi titkár: Kutas Tímea
Telefon/fax: +36 1 269 1340
Mobil: +36 70 424 1956
E-mail: imszvsz@upcmail.hu
Web: www.1956mszvsz.hu
ISSN 2064-8103